

Letterlijk en figuurlijk de beuk erin in Don Bosco Sint-Denijs-Westrem: muren slopen tussen onderwijsvakken

Ondersteuning vanuit de directie en het VISS-project

De school Don Bosco Sint-Denijs-Westrem is een school voor wetenschap en techniek in de Gentse regio. Het directieteam besliste in 2017 om mee te stappen in het VISS-project aan de Arteveldehogeschool, maar vakoverschrijdende ideeën en initiatieven waren in de school reeds aanwezig.

Peter De Muynck, pedagogisch directeur, schetst de uitgangssituatie: “*We hebben een uitgebreid STEM-aanbod en ook individuele initiatieven van bijvoorbeeld taal-leerkrachten die samenwerken met technische leerkrachten, PAV met technische collega's, projecten rond uitstappen, een groep collega's die samen initiatieven neemt rond welbevinden of een studiedag organiseert. Structureel is er geen specifieke werkgroep rond vakoverschrijdend samenwerken, maar we waren wel gestart met een werkgroep kwaliteitszorg. Tegelijkertijd hadden we ook een traject strategisch management opgestart waarmee we dit project wilden laten sporen.*

Aangezien het VISS-project van de Arteveldehogeschool het vakoverschrijdend interdisciplinair samenwerken ook kaderde binnen kwaliteitszorg, was het voor ons een gelegenheid om dit verder te verdiepen. We namen met 6 personen deel aan een vorming hierover en kregen de gelegenheid om (onder coördinatie van Leentje Gevaert, de toenmalige voorzitter van onze werkgroep interne kwaliteitszorg), een systematische teamgerichte zelfevaluatie te doen via het PROSE systeem, waarin naast het interdisciplinair aspect ook het nieuwe onderwijskwaliteitskader van de overheid zit vervat.”

Initiatief vanuit het leerkrachtenteam

Vier leerkrachten (Jan Boone, Dominiek Stoop, Karen Van Hecke en Sofie Van Landuyt) sloegen in 2017 de handen in elkaar om echt grondig vakoverschrijdend te werken via co-teaching. Ze kozen voor een project waarbij enkele algemene vakken werden samengenomen in één lesgebeuren: Nederlands (2u), Engels (2u), Frans (2u), aardrijkskunde (1u) en geschiedenis (1u). Het team koos ervoor om met klasgroepen te werken met veel heterogeniteit: 6TEIT en 6TE/ICT en 6TEM (ongeveer 30 leerlingen). Vooral voor taalvakken is de leerlingengroep zeer heterogeen samengesteld, met o.a. zogenaamde zij-instromers vanuit aso en later ingestroomde anderstaligen. Het zijn leerlingen met een verschillende voorgeschiedenis, basiskennis en aantal gevolgde uren voor de taalvakken.

Voor leerkrachten is deze heterogeniteit een voortdurende uitdaging: *“De sterkere leerlingen hebben hierdoor een voorsprong en kunnen zich vervelen als ze moeten wachten op de zwakkere die soms de basiskennis nog onvoldoende hebben. De zwakkere leerlingen hebben het gevoel dat ze achterop blijven hinken waardoor hun zelfwaardering alleen maar verder daalt. Door het bekende watervalstelsel, met ervaren tegenslagen en leerhindernissen, is de motivatie voor de taalvakken bij deze leerlingen soms ver te zoeken.”*, aldus Sofie Van Landuyt.

Sofie Van Landuyt: het is als leerkracht ook veel aangenamer als je met collega's vanuit verschillende oogpunten samen activiteiten kunt ontwerpen en elkaar kunt ondersteunen.

Het project liet toe om via het ‘eigenaarschap’ van de leerling de intrinsieke motivatie aan te wakkeren. Jan Boone had voordien een opleiding gevolgd over co-teaching en zag meteen voordelen: *“Door het eigenaarschap te vergroten kunnen we flexibeler omgaan met de klassieke tijdsindeling van 50 minuten per lesblok. De inhoud van elk lesuur dient niet meer specifiek vast te liggen en de leerling kan door de grotere mate van autonomie op eigen tempo en met de nodige ondersteuning of met extra uitdaging de leerplandoelstellingen behalen. Leerlingen kunnen op eigen tempo aan verschillende opdrachten van de verschillende vakken werken. Het project liet ons toe om hierin nog beter te kunnen differentiëren”*.

Het team wou met dit project de leerwinst verhogen bij zowel sterkere als zwakkere leerlingen. Bij de sterke groep kon dit door hen meer verantwoordelijkheid te geven over hun eigen leertraject; bij de zwakkere groep door die verantwoordelijkheid te koppelen aan meer geïndividualiseerde feedback. Ze groepeerden hen in 3 leslokalen gedurende de vooropgestelde 8 lessen per week. Door de samenwerking konden er steeds 2 leerkrachten van de 5 betrokken vakken bij de groep aanwezig zijn. Het is dus eigenlijk een vorm van efficiëntieverhoging door een meer flexibele en vakoverstijgende aanpak van differentiatie, waarin vertrouwen geven aan leerlingen belangrijk is.

Sofie Van Landuyt en de graadcoördinator Ann Moreels in gesprek met de redacteur van Klasse: de steun van de directie is enorm belangrijk. We hopen de aantrekkelijkheid van onze werklokalen nog te verhogen. De Franse nationale vlag hangt op omdat er nu projectmatige taken rond een Franse topic zijn verankerd.

Meer dan efficiëntieverhoging

Er werd met het project een belangrijke tweede component gerealiseerd, namelijk echte vakoverschrijdende interdisciplinaire samenwerking via CLIL (Content and Language Integrated Learning) en taaltaakgericht werken. Sofie Van Landuyt: *“De vakken Engels en Frans hebben gelijklopende leerplannen en een gelijklopende aanpak. De samenwerking vergroot dit en biedt ook een grote transparantie naar de leerlingen en meer controle op het bereiken van de leerplandoelen. Steeds meer leerlingen uit het technisch onderwijs kiezen voor een voortgezette opleiding in het hoger onderwijs, waar vakoverschrijdend en zelfstandig werken van belang zijn. Met dit project willen wij hen hier ook op voorbereiden.”*

Betekent het dat alles samen wordt ontworpen en uitgevoerd? Jan Boone: *“Elk vak heeft zijn handboek of cursus met eigen aanpak. Aangezien we de evaluatie en rapportering van elk vak apart wilden behouden, hebben we voorlopig het eigen materiaal grotendeels behouden. Het werd aangevuld of af en toe vervangen door gemeenschappelijk lesmateriaal. In een latere fase zouden we ook verder aan gezamenlijk leermateriaal kunnen werken. We werken met Google Classroom om het overzicht van de 5 vakken eenvoudig zichtbaar te houden voor de leerlingen. De leerplandoelen worden per vak afzonderlijk geëvalueerd door middel van taken en toetsen op geregelde tijdstippen. De taken en toetsen worden tijdig aangekondigd en zijn op te volgen via deadlines in de digitale agenda en Google Classroom. We zetten de digitale middelen dus in om het project gericht te ondersteunen en haalbaar te houden. De praktische organisatie van het project laat toe om te variëren in de aanpak van het lesgeven. Er kan in kleine groepen afzonderlijk gedoceerd worden, groepswork wordt aangemoedigd, afzonderlijk zelfstandig werk via de pc is steeds mogelijk. We moedigen de leerlingen aan om zoveel mogelijk hun eigen laptop mee te brengen naar de klas als zij daarover beschikken.”*

Voor de betrokken leerkrachten betekent dit in de ontwerpfase heel wat extra werk, maar met een gemotiveerd team en een goede ondersteuning vanuit de directie biedt het een mooie meerwaarde voor de leerlingen en ook een stap in de richting van het onderwijs van morgen. *“Het interdisciplinair werken is reeds lang een aandachtspunt binnen de sector van zorg en welzijn en in opleidingen gezondheidszorg”,* aldus prof. Andre Vyt, die het VISS-project vanuit de opleiding OSO (bacheloropleiding onderwijs: secundair onderwijs) aan de Arteveldehogeschool leidt: *“De hervorming van het secundair onderwijs vormde een aanleiding om dit aspect naar het onderwijs te transfereren en een aantal scholen hiertoe extra stimulansen en handvatten te bieden. We hebben in dit project onderzoek, dienstverlening en vorming gecombineerd. Schoolteams konden als vorm van actie-onderzoek via een gestandaardiseerde bevragingssset een teamgerichte zelfevaluatie uitvoeren, een project realiseren en dan opnieuw evalueren. Ook in de lerarenopleiding vindt VISS steeds meer uitbreiding: het vergt wat meer inspanning bij aanvang, maar leidt uiteindelijk tot meer ademruimte.”*

Verdere vernieuwing

Het project is in 2018 uitgebreid naar alle klassen in 6TSO en 2 bijkomende leerkrachten Nederlands. Peter Caeyers en Ann De Clerck waren onmiddellijk overtuigd van de waarde, zagen dat het vruchten afwierp en traden toe tot de groep.

Het VISS-team tussen de uitgeslagen muren: Het breek- en metselmateriaal staat hier nog. We maken ook regelmatig lol onder elkaar. De samenwerking werkt aanstekelijk.

Het team heeft niet stilgezeten. Op basis van een evaluatie van het voorbije testjaar heeft het team een paar zaken anders aangepakt dan vorig jaar. Sofie Van Landuyt: *“Een groot lokaal was een absolute must, want leerlingen verspreid over 3 lokalen gaf problemen. We hebben dus effectief een extra muur uitgebroken. Er is nu meer overzicht en ook een betere werksfeer. We hebben zones afgebakend waar stil (in bibliotheekmodus) gewerkt moet worden en een zone waar overleg of samenwerken beter mogelijk is. We hebben de belangrijkste afspraken nog duidelijker gecommuniceerd en ook op posters geafficheerd in de klas. Als één leerkracht uit ons team ziek is, komt de vervangende collega ons mee ondersteunen in ons lokaal. De leerlingen blijven dan in de klas want zij hebben immers altijd werk op de plank.”*

Het team heeft een uitnodiging verstuurd naar de klastitularissen, om hen te komen bezoeken tijdens hun vrije uren. Zo weten zij ook veel beter wat het precies inhoudt en kunnen ze hun leerlingen ook in de praktijklessen motiveren om zich in te spannen voor de algemene vakken. Tegelijkertijd kunnen zij zo ook inspiratie opdoen om ook met andere klassen en andere vakken samenwerkingsprojecten op te starten.

Meer info?

Op de website www.viss.club worden goede voorbeelden van vakoverschrijdend interdisciplinair samenwerken op school gebundeld. In het PROSE-instrument (www.prose.be) vinden scholen tools voor kwaliteitszorg, waaronder ook een bevragingssset voor vakoverschrijdend interdisciplinair samenwerken, een EFQM-Quickscan, bevragingen volgens het IPO-kader, evaluatiemogelijkheden volgens het nieuwe onderwijskwaliteitskader voor scholen, en tevredenheidsmetingen bij leerlingen en ouders. Op de website www.partnersinleren.be van de lerarenopleidingen aan de Arteveldehogeschool vindt men mogelijkheden voor vorming en bijscholing op het vlak van co- en teamteaching en samenwerkend coachen.

WWW.VISS.CLUB

Dit project is een éénjarig project van onderzoek en dienstverlening waarbij een tiental Oost-Vlaamse scholen in het schooljaar 2017-2018 een zelfevaluatie konden doen via gestandaardiseerde vragenlijsten met het PROSE-instrument, een vorming kregen over mogelijkheden en vormen van vakoverschrijdend interdisciplinair samenwerken, en vervolgens werden gestimuleerd om een initiatief te verbeteren of een nieuw initiatief op dit vlak op te starten. Hierbij konden ze een beroep doen op de begeleiding van een projectmedewerker.

De helft van de scholen slaagden erin om een VISS-initiatief op te starten of te vernieuwen. Hebt u binnen uw school ook een interessant initiatief of kent u een interessant project in binnen- of buitenland? Signaleer het via het contactformulier op de VISS website:

www.viss.club